

LES CABANELLES

Els noms dels sants titulars de les parròquies ens permeten moltes vegades explicar l'origen del nom d'una localitat, altrament impossible d'aclarir.

El nom de la vila mallorquina *Santanyí* no seria pas explicable si no sabíem que el titular de l'església parroquial d'aquesta població és un Sant Andreu. El nom d'aquest titular s'ha conservat amb evolució popular en el nom de la localitat Santanyí d'ençà de l'època prearàbiga.

Al Vallès (Barcelona) hi ha una localitat coneguda amb el nom de Santmanat. Per altra banda Santmanat (Sentmanat) és un llinatge de noblesa catalana. Aquest llinatge i el nom de la localitat del Vallès serien inexplicables si no sabíem que el titular de la parròquia de Santmanat és Sant Memna.

La influència del culte cristià, emperò, ha estat tan forta damunt la vida del nostre país que àdhuc, pràctiques d'origen jueu han sobreviscut fins als nostres temps.

La festa dels tabernacles era celebrada pel poble jueu com a festa d'acció de gràcies per la collita dels fruits, de l'oli i del vi; tenia lloc el setè mes de l'any o sigui cap a la tardor, al temps que el dia i la nit tenen la mateixa durada.

Aquesta ordenació de l'any jueu explica que l'any a l'occident comencés pel setembre. Els contractes de la gent pagesa dels Pirineus catalans comencen per Sant Miquel de setembre. Aquest mes és conegut en llengua basca per *buruül* (lluna primera) i a Sardenya aquest mes pren el nom de *cabiranu* (el mes de cap de l'any).

Emperò la festa dels tabernacles se celebrava també en el nostre país i, com a Jerusalem, s'enramaven les cases:

“Ha confessat (una dona judaïtzant) com servava e colia la festa de les Cabanyelles, emperó que no les havia enramades. És

ver que entrà en una casa on les havien fetes ab enramada e ella hi entrà per devoció que hi tenia de solemnisar dita festa”¹. “En lo mes de setembre feyan ella e sa mare les Cabanyelles, ço es faen festa per sis o set dies, emperó no enramaren la casa perquè no fossen vistes ni fos conegut que faessen dites cabanyelles”². “Item si ha fetes fer en casa seva barraques de fenoll o altres rames en memoria de les cabanyelles dels juheus”³. “O que celebrassen la Pascua del pa alis... o que guardassen la Pascua de les Cabanyelles posant rams verds o paraments, menjant y rebent col·lació, donant-la los uns als altres”⁴.

No solament sabem que la festa de les Cabanyelles se celebrava pel mes de setembre fent enramades; els antics textos ens diuen que aquestes eren la festa dels tabernacles: “La festa de les Cabanelles es la que’n grec se diu *Scenopegia* y la Vulgata nomena *Tabernaculorum*”⁵.

Després de l'exili de Babilònia en la festa dels tabernacles compareixen altres cerimònies que eleven l'alegria. En cada un dels set dies, al sacrifici del matí hi havia una libació d'aigua que els uns interpreten com una petició de benedició per al blat sembrat i altres interpreten com una commemoració del miracle de l'aigua apareguda d'una manera meravellosa quan el poble d'Israel caminava pel desert.

A Menorca els tres primers dies d'agost, ço és la vigília, el dia i l'endemà de la Mare de Déu dels Àngels, són coneguts per “Cabanelles”. El temps que fa aquests dies és, segons creença, indicatiu del que farà la resta de l'any. Si al matí dels dits tres dies hi ha molta rosada, no faltará aigua als camps durant tot l'any. En canvi, si no hi ha rosada l'any serà sec. Si hi ha rosada el primer dia i no n'hi ha els altres dies plourà primerenc; i si no n'hi ha el primer dia, però n'hi ha el tercer, plourà tardà. La gent pagesa de Menorca té una fe cega en aquests presagis de pluja i ho confirma amb la dita: “ses cabanelles no menten”.

¹ BOFARULL, M. DE, *Colección de documentos inéditos del Archivo general de la Corona de Aragón*, XXVIII, 96.

² *Ib.*, 99.

³ B. LLORCA, *La inquisición española en Valencia*, «An. sacra Tarrac.» II (1935) 52, doc. de l'any 1493.

⁴ Doc. de l'any 1735. Vegeu: *Diccionari català-valencià-balear*, tom. II (1935) p. 693-94.

⁵ *Jochs Florals de 1885*, p. 265, a. 1350.

Evidentment, aquesta pràctica menorquina és una supervivència de la pràctica jueua de la libació de l'aigua; és cert que és una mica esfumada.

L'única dificultat que hi ha per acoblar les "cabanelles" catalanes de l'Edat Mitja i les "cabanelles" actuals de Menorca és l'escaure's les primeres pel setembre i les segones per l'agost. Això es resol fàcilment si es té en compte que les "cabanelles" són una festa d'acció de gràcies per la collita i aquesta ja està recollida, a Menorca, a darreries de juliol i començament d'agost.

A. GRIERA

Seminari consiliar, Barcelona